

VYRIAUSYBĖS ATSTOVŲ ĮSTAIGOS VYRIAUSYBĖS ATSTOVAS VILNIAUS IR ALYTAUS APSKRITYSE

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 60, LT-01110 Vilnius, tel. (8 5) 261 73 66, el. p. info@vaistaiga.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 305205389.

Atstovo duomenys: Gedimino pr. 60, LT-01110 Vilnius, tel. (8 5) 261 73 66, el. p. vilnius@vaistaiga.lt

Naujoji g. 2, LT-62116 Alytus, tel. (8 315) 71 863, faks. (8 315) 71 863 el. p. alytus@vaistaiga.lt

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriui

2020-08-06 Nr.TR1-19

Kopija

Vilniaus miesto savivaldybės merui

TEIKIMAS

DĖL VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIAUS 2020-05-19 ĮSAKYMO NR. 30-1123/20 PAKEITIMO

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktorius 2020-05-19 priėmė įsakymą Nr. 30-1123/20 „Dėl žemės sklypo sutvarkymo iškelus laikiną statinį aprašo tvirtinimo“, kurio 1 punktu patvirtino Žemės sklypo sutvarkymo iškelus laikiną statinį aprašą (toliau – Aprašas).

Aprašo 2 punkte nustatyta, kad *Aprašas galioja visoje Vilniaus miesto savivaldybės (toliau – Savivaldybės) teritorijoje. Aprašas taikomas, kai laikino statinio savininkas ar teisėtas valdytojas, naudotojas (toliau – statinio savininkas), iškėlęs laikiną statinį iš valstybei ar Savivaldybei priklausančios žemės ar iš savo ar kito asmens nuosavybės teise priklausančio ar Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų, administracinių aktų, teismo sprendimų, sandorių ar kitu teisiniu pagrindu valdomo ir (ar) naudojamo žemės sklypo (toliau – žemės sklypas), neįvykdo Tvarkymo ir švaros taisyklėse nustatyto reikalavimo sutvarkyti žemės sklypą, kuriame stovėjo laikinas statinys.*

Aprašo 3 punkte nustatyta statinio savininko pareiga *išvežti daiktus, atliekas, šiukšles ir sutvarkyti žemės sklypą, kuriame stovėjo laikinas statinys. Žemės sklypas turi būti sutvarkytas taip, kad juo būtų galima nekliudomai naudotis pagal paskirtį.*

Jei statinio savininkas šios pareigos neįvykdo ar nėra galimybės nustatyti statinio savininko, vadovaujantis Aprašo 16 punktu, *Miesto tvarkymo skyrius organizuoja žemės sklypo tvarkymo darbus ir kontroliuoja jų vykdymą.* Darbai vykdomi savivaldybės administracijos lėšomis (Aprašo 17 punktas). Jei statinio savininkas žinimas, jam pateikiamas prašymas atlyginti Savivaldybės patirtas žemės sklypo tvarkymo išlaidas (Aprašo 20-22 punktai).

Aprašo 2 punkto nuostata „*ar iš savo ar kito asmens nuosavybės teise priklausančio ar Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų, administracinių aktų, teismo sprendimų, sandorių ar kitu teisiniu pagrindu valdomo ir (ar) naudojamo žemės sklypo*“ prieštarauja Lietuvos Respublikos teisės aktams, todėl turi būti panaikinta.

Dėl įgaliojimų viršijimo

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 6 punktas įtvirtina, jog vietos savivalda yra grindžiama *savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų*

teisėtumu, t. y. savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla bei visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus.

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintas įstatymo viršenybės principas, kuris reiškia, kad viešojo administravimo subjekto įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais. To paties įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad privalomus reikalavimus asmenims nustato tik įstatymai ar jų pagrindu priimti teisės aktai.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) savo praktikoje nuosekliai laikosi pozicijos, kad viešojo administravimo subjektų kompetencija turi būti nustatyta įstatymu, veikla vykdoma tik jiems priskirtos kompetencijos ribose, bet kokie viešojo administravimo subjektų veiksmai ar sprendimai, priimti viršijant nustatytą kompetenciją, pripažįstami neteisėtais (pvz., LVAT 2006 m. liepos 25 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. II-2/2006, 2008 m. lapkričio 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I444-4/2008, 2013 m. gruodžio 17 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I552-22/2013, 2016 m. liepos 21 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I-13-520/2016 ir kt.).

Pagal oficialios konstitucinės doktrinos ir administracinės jurisprudencijos nuostatas, teisėkūros subjektai, įgyvendindami jiems pavestus įgaliojimus administracinio reglamentavimo (teisėkūros) srityje, privalo paisyti konstitucinio teisinės valstybės principo suponuojamų reikalavimų, *inter alia* nepažeisti teisės aktų hierarchijos, įstatymų viršenybės imperatyvų ir įstatymo įgyvendinamajame teisės akte nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris nekonkuruotų, neprieštarautų įstatyme nustatytajam, kuris būtų grindžiamas įstatymu ir jį detalizuotų tik įstatyme nustatytose ribose.

Vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 36 punktu, savivaldybės institucijų savarankiškai funkcijai priskirtas švaros ir tvarkos **viešose vietose užtikrinimas**. Taigi, savivaldybės kompetencijai priskirtas švaros ir tvarkos užtikrinimas **tik viešosiose vietose**.

Aprašo 1 punkte nurodyta, kad šis Aprašas parengtas įgyvendinant minėtą savivaldybės funkciją – švaros ir tvarkos viešosiose vietose užtikrinimas. Tuo tarpu Aprašo 2 punkte nustatyta, kad jis taikomas ir ne viešose vietose – t.y., asmens nuosavybės teise ar kitu teisiniu pagrindu valdomiems sklypams.

Kaip jau buvo minėta, viešojo administravimo subjektai turi veikti pagal taisykles, apibrėžiančias jų kompetenciją. Jie turi įgyvendinti savo galias tik tuo atveju, jeigu įstatymai įgalina tai daryti ir tik tuo tikslu, dėl kurio jos buvo suteiktos. Vietos savivaldos įstatymas nesuteikia savivaldybės institucijoms įgaliojimų reguliuoti tvarką ir švarą privačios nuosavybės teise ar kitu teisėtu pagrindu valdomose ne viešose teritorijose (šiuo atveju, žemės sklypuose), o juolab jų tvarkyti. Tokios teisės nesuteikia ir kiti teisės aktai.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad administracijos direktorius be jokio teisinio pagrindo Aprašo 2 punkte nustatydamas, jog Aprašas taikomas ne tik viešosiose teritorijose, bet ir privačios nuosavybės teise ar kitu teisėtu pagrindu valdomuose žemės sklypuose, nustatė elgesio taisykles teisiniams santykiams, kurių reguliavimas nepriskirtas savivaldybės institucijų kompetencijai ir taip pažeidė teisėtumo bei įstatymo viršenybės principus, Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 36 punkto nuostatas.

Dėl nuosavybės teisių neliečiamumo

Be to, Aprašo 2 punkto nuostata „ar iš savo ar kito asmens nuosavybės teise priklausančio ar Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų, administracinių aktų, teismo sprendimų, sandorių ar kitu teisiniu pagrindu valdomo ir (ar) naudojamo žemės sklypo“ pažeidžia ir Konstitucijos 23 straipsnyje įtvirtintą nuosavybės neliečiamumo principą.

Aprašas nustato laikino statinio savininko pareigas, kurios kyla išardžius laikiną statinį – išvežti daiktus, atliekas, šiukšles ir sutvarkyti žemės sklypą (Aprašo 3 punktas). Taip pat numato, kad asmeniui to nepadarius – minėtus darbus atlieka savivaldybė (Aprašo 16-17 punktai). Taigi, Aprašu nustatomi ir nuosavybės teisės ribojimai.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – Konstitucinis Teismas) yra išaiškinęs, kad pagal Konstituciją, svarbiausi visuomeniniai santykiai turi būti reguliuojami įstatymais: su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu ar jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusį teisinį reguliavimą **galima nustatyti tik įstatymu** (1995 m. spalio 26 d., 1996 m. gruodžio 19 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2007 m. gegužės 5 d., 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimai). Jokiomis aplinkybėmis **poįstatymiais teisės aktais negalima nustatyti asmens teisės atsiradimo sąlygų, riboti teisės apimties** (2007 m. gegužės 5 d., 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimai).

Remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsniu nuosavybė yra neliečiama.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad nuosavybės teisė gali būti ribojama tik remiantis įstatymu; ribojimai turi būti būtinai demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves, Konstitucijoje įtvirtintas vertybes ir (arba) konstituciškai svarbius tikslus; turi būti laikomasi proporcingumo principo, pagal kurį įstatymuose numatytos priemonės turi atitikti siekiamus visuomenei būtinus ir konstituciškai pagrįstus tikslus (Konstitucinio Teismo 2009 m. balandžio 10 d. nutarimas).

Taigi, nuosavybės ribojimas gali būti pateisinamas tik įstatyme nustatytais atvejais, jeigu tai yra daroma dėl viešojo intereso, šis ribojimas yra proporcingas siekiamam tikslui, t. y. adekvatus ir būtinas.

Be reikalavimo žmogaus teisių (tarp jų – ir nuosavybės teisės) ribojimo sąlygas įtvirtinti ne žemesnio negu įstatymo lygmens teisės akte, šiame kontekste reikšmingas ir bendrasis reikalavimas viešojo administravimo aktus grįsti įstatymais. Teisės normomis nepagrįstas administracinis aktas yra nesuderinamas ir su jau minėtu Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punkte įtvirtintu įstatymo viršenybės principu, pagal kurį, be kita ko, administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais.

Taigi nuosavybės teises ribojantis reguliavimas gali būti įtvirtinamas ne žemesnės galios nei įstatymas teisės akte. Pagal teisės aktų hierarchiją savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas yra poįstatyminis teisės aktas, t. y., žemesnės galios nei įstatymas teisės aktas. Todėl administracijos direktorius savo įsakymu negali nustatyti nuosavybės teises ribojančių sąlygų, kurios nebūtų grindžiamos įstatymu.

Nei savivaldybės administracijos direktoriaus 2020-05-19 įsakymo Nr. 30-1123/20, kuriuo tvirtinamas Aprašas, preambulėje, nei pačiame Apraše nenurodytas joks įstatymas, kuris leistų savivaldybės institucijoms nustatyti privačios nuosavybės ar kitu teisiniu pagrindu valdomo sklypo tvarkymo reikalavimus, jį sutvarkyti ir pašalinti šiame sklype esančius daiktus. Pabrėžtina, kad savivaldybės kompetencijai priskirtas švaros ir tvarkos užtikrinimas tik viešosiose vietose.

Taigi nagrinėjamu atveju **įstatyme nustatyto** teisinio pagrindo reguliuoti tvarką privačios nuosavybės teise ar kitu teisėtu pagrindu valdomoje teritorijoje bei įsiterpti į asmens nuosavybę, įpareigojant savininką ne viešojoje teritorijoje, o jo privačios nuosavybės teise ar kitu pagrindu valdomame sklype iškėlus laikiną statinį sutvarkyti žemės sklypą ir išvežti iš jo daiktus, nėra.

Todėl atsižvelgiant į tai, kad, kaip minėta, asmens teises ir pareigas (*inter alia* nuosavybės teises) nustatantis, ribojantis reguliavimas gali būti įtvirtinamas ne žemesnės galios nei įstatymas teisės akte, įvertinus tai, kad ginčijama Aprašo 2 punkto nuostata neturi įstatyme nustatyto pagrindo, konstatuotina, kad Aprašo 2 punkto nuostata „*ar iš savo ar kito asmens nuosavybės teise priklausančio ar Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų, administracinių aktų, teismo sprendimų, sandorių ar kitu teisiniu pagrindu valdomo ir (ar) naudojamo žemės sklypo*“ neteisėtai suvaržo ir pažeidžia Konstitucijos 23 straipsnyje įtvirtintą asmens nuosavybės teisę bei yra nesuderinama su teisėtumo, įstatymo viršenybės principu, reikalaujančiu administracinius aktus grįsti įstatymais.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasis Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punktu, siūlau Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriui panaikinti Aprašo 2 punkto nuostatą „*ar iš savo ar kito asmens nuosavybės teise priklausančio ar Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų,*

administracinių aktų, teismo sprendimų, sandorių ar kitu teisiniu pagrindu valdomo ir (ar) naudojamo žemės sklypo“.

Šis teikimas turi būti apsvarstytas **per 5 darbo dienas** nuo teikimo gavimo dienos. Apie priimtą sprendimą Vyriausybės atstovui turi būti pranešta **per 5 darbo dienas** nuo sprendimo priėmimo dienos. Informuoju, jog per nustatytą terminą nepakeitus ginčijamo teisės akto (nepranešus apie teikimo įvykdymą ar atsisakius jį tenkinti) bus kreipiamasi į teismą.

Taip pat informuoju, jog vadovaujantis Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punktu, Vyriausybės atstovas turi teisę nustatyti kitą nurodytų veiksmų įvykdymo terminą, jeigu gautas pagal kompetenciją savivaldybės administravimo subjekto (šiuo atveju savivaldybės administracijos direktoriaus) motyvuotas prašymas šį terminą pratęsti.

Vadovaujantis Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 8 straipsnio 6 dalimi, meras artimiausiame savivaldybės tarybos posėdyje privalo su informacija apie teikimą supažindinti savivaldybės tarybos narius.

Vyriausybės atstovas Vilniaus ir Alytaus apskrityse

Julius Arlauskas